

LIPPAI ZSOLT

Biztonság, Biztosítás és Szolgáltatás – az UEFA EURO 2020 Labdarúgó Európa Bajnokság szervezése Magyarországon¹

Absztrakt

A rendészettel, biztonságunk megteremtésének állami szereplőinek tevékenységével sokan és sokféleképpen foglalkoztak és foglalkoznak. A rendészettudomány kutatói közül viszont csak kevesen irányították figyelmüket a biztonság megteremtésének nem állami szereplőire, a hagyományosnak is nevezhető rendészeti felfogástól eltérő módszerek alkalmazására.

Tanulmányommal a magánbiztonság átfogó tudományos kutatásához, feltérképezéséhez kívánok hozzájárulni, felismerve annak tényét, hogy a kutatott téma a rendőri működés folyamatosan időszerű kérdése. Az emberek biztonságértelmezése, a rendőrséggel szemben megfogalmazott elvárásai ma jóval komplexebbek, mint anno a rendszerváltozás idején. A feladatok és elvárások mennyiségi és minőségi átalakulása a biztonság megteremtésének és fenntartásának állami és nem állami szereplői közötti kapcsolat átértékelését is szükségessé teszi.

Írásomban az UEFA EURO2020 Labdarúgó Európa Bajnokság magyarországi szervezését, a nemzetközi vonatkozású sportrendezvény hazai lebonyolításában részt vevő állami és nem állami szereplők sok szalon összefüggő, kimondhatóan egymásra utalt, egymást segítő, együttműködő tevékenységét vizsgálom meg. Gyakorlati példa útján mutatva rá a rendezés elmosódó határvonalú magán és közbiztonsági aspektusaira.

¹ A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium Kooperatív Doktori Program Doktori Hallgatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült, és a Rendőrség Tudományos Tanácsának 2023. évi pályázatán I. helyezést elért pályamű szerkesztett változata.

Kulcsszavak: EURO2020, rendezvénybiztosítás, magánbiztonság, közbiztonság.

Abstract

Law enforcement, the activities of the public actors involved in providing our security, has been and continues to be dealt with in many different ways. However, only a small number of police researchers have focused their attention on non-state actors in the field of security, on the use of methods other than the traditional concept of policing.

My study aims to contribute to a comprehensive academic research and mapping of private security, recognising that the topic under study is a continuing contemporary issue in policing. People's perceptions of security and their expectations of the police are much more complex today than they were at the time of the regime change. The quantitative and qualitative transformation of tasks and expectations also necessitates a reassessment of the relationship between state and non-state actors in the creation and maintenance of security.

In my paper I will examine the organisation of the UEFA EURO2020 European Football Championship in Hungary, the interconnected, interdependent, mutually supporting and cooperative activities of the state and non-state actors involved in the domestic organisation of this internationally relevant sporting event. By means of practical examples, I will highlight the blurred boundaries between private and public security aspects of the organisation.

Keywords: EURO2020, event security, private security, public security.

Bevezetés

A rendészettel, így a biztonságunk megteremtésének állami szereplőivel, kiemelten a rendőrségi szervezet tevékenységével sokan és sokféleképpen foglalkoztak és foglalkoznak. A rendészettudomány kutatói közül viszont csak igen kevesen irányították figyelmüket a biztonság megteremtésének

nem állami szereplőire, a rendészet speciális szerveire, „perifériáira”, a hagyományosnak is nevezhető rendészeti felfogástól eltérő módszerek alkalmazására.

Tanulmányommal a magánbiztonság átfogó tudományos kutatásához, feltérképezéséhez kívánok hozzájárulni, felismerve annak tényét, hogy a kutatott téma a rendőri működés folyamatosan időszerű kérdése, ugyanis a rendőrség működésében az elmúlt két évtized számos, addig nem tapasztalt helyzetet eredményezett. Ilyennek tekinthető például a sportrendezvények vagy a gyülekezési törvény hatálya alá eső, nagy tömegeket vonzó rendezvények számának ugrásszerű emelkedése, az árvizek, a mindenki által ismert vörösiszap-katasztrófa nyomán keletkezett védelmi-igazgatási feladatok ellátása, az intenzív migrációs tevékenység, illetőleg a pandémiás helyzet kezelése is. Mindezek a rendőrség társadalmi szerepét is jelentősen formálták, az emberek biztonságértelmezése, a rendőrséggel szemben megfogalmazott elvárásai ma jóval komplexebbek, mint anno a rendszerváltozás idején. A feladatok és elvárások mennyiségi és minőségi átalakulása pedig a biztonság megteremtésének és fenntartásának állami és nem állami szereplői közötti kapcsolat ártértékelését is szükségessé teszi. Mindehhez viszont elengedhetetlenül szükséges azok tevékenységének megismerése.

Írásomban egy nemzetközi vonatkozású sportrendezvény hazai lebonyolításában részt vevő állami és nem állami szereplők sok szálon összefüggő, kimondhatóan egymásra utalt, egymást segítő, együttműködő tevékenységét vizsgálom meg. Konkrét gyakorlati példa útján mutatva rá a rendezés gyakran elmosódó határvonalú magán és közbiztonsági aspektusaira – reményeim szerint – érdekes és izgalmas impulzusokat adva a téma iránt érdeklődő jövőbeni kutatók számára.

A szennyezett szakma

Valverde szerint az embereket a helyi léptéktől egészen a globális szintekig egyaránt foglalkoztatja a rendfenntartás,² vagy ahogyan Parker és Braithwaite mondja, „*az események áramlásának alakítása*”.³ Azon terek létrehozásának módja, ahol „*biztosak lehetünk abban, hogy biztonságban és veszélytelenül maradunk*”.⁴

Kriminológiai nézőpontból vizsgálva viszont valamennyi jogellenes, sértő emberi magatartás, így például a bűncselekményekkel okozott károk azok a jelentős „*békétlenségek*”, amelyekre a kormányoknak reagálniuk kell.⁵ Ennek alapján a bűnözés a biztonság hiányára mindazon területeken utalhat, ahol az arra kötelezett vagy felhatalmazott szervek nem képesek fenntartani az alapvető rendet.⁶

A bűnözés jelenléte értelmezhető a kormányok „*békefenntartási*” kudarcának bizonyítékeként,⁷ ami a béke fenntartására irányuló intézményi erőfeszítések origóját a centralizált, állam központú irányba mozdították el,

² Valverde, Marianna: Questions of Security: A Framework for Research. *Theoretical Criminology* 2010/1. 3-22. o.

³ Parker, Christine – Braithwaite, John (2003): Regulation. In Cane, Peter – Tushnet, Mark (eds.): *The Oxford Handbook for Legal Studies*. Oxford: Oxford University Press, 2003. 119-145. o.; Paton, Douglas – Johnston, David: *Disaster Resilience: An Integrated Approach*. Springfield: Charles C. Thomas Publisher Ltd. 2017.

⁴ Stevenson, Angus (eds.): *Oxford Dictionary of English, security management*. Oxford University Press, 2015.

⁵ Froestad, Jan – Shearing, Clifford – Merwe, Martyn Van der: *Criminology: Re-Imagining Security and Risk*. Bourbeau, Peter (eds.): *Security: Dialogue across Disciplines*; Cambridge: Cambridge University Press. 177-195. o.

⁶ Holley, Cameron – Mutongwizo, Tariro – Shearing, Clifford: *Conceptualizing Policing and Security: New Harmscapes, the Anthropocene, and Technology*. *Annual Review of Criminology*. 2019. 6. o.

DOI-azonosító: <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-011419-041330>

⁷ Radzinowicz, Leon: *A History of English Criminal Law and its Administration from 1750(3) The Emergence of Penal Policy*. London: Stevens & Sons, 1957.

melynek során az egységes „közbéke” fokozatosan nyeli el a „magánbéket”.⁸ Ezáltal nem meglepő, hogy kezdetben a rendészet, a rendőrségi tevékenység pluralizálódására vonatkozó állítások a magánbiztonságot regresszív fejlődésként, amolyan „szennyezett szakmaként”⁹ ábrázolták, ami alapjaiban ássa alá a biztonság megteremtésének hosszú és valóban nemes történelmét. A rendőrség reformjára, a folyamatra, mint progresszív történetre – mind a tudományos világnak, mind a társadalomnak – befogadónak kellett válnia, a korábbi paradigmáknak ellent kellett állni, azokat meg kellett fordítani.¹⁰ Ahogyan pedig a XX. század végén és a XXI. század elején egyre több bizonyíték sorakozott fel a magánbiztonság biztonságirányítási létjogosultsága mellett,¹¹ annak kutatottsága is lendületet kapott, ugyanis egyre többen kívántak számot adni fejlődéséről.¹² A kutatók feltették a kérdést, vajon hogyan lehetne a magánbiztonságot a legszélesebben, mint a rendőrség legitim elemét javítani, és milyen pozitív vagy negatív hatással lehet egymásra a köz- és a magánbéke további fejlődése.¹³ A rendőri tevékenységgel kapcsolatban neoliberalisnak nevezett folyamatokat pedig olyan politikusok támogatták, mint Thatcher és Reagan, és olyan tudósok

⁸ Maitland, Frederic William: *Justice and Police*. London: Macmillan, 1885.

⁹ Thumala, Angelica – Goold, Benjamin – Loader, Ian: *A tainted trade? Moral ambivalence and legitimation work in the private security industry*. *The British Journal of Sociology* 2011/2. 283-303. o.

¹⁰ Lásd például Loader, Ian – Walker, Neil: *Civilizing security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007; és Loader, Ian – White, Adam: *How can we better align private security with the public interest? Towards a civilizing model of regulation*. *Regulation & Governance* 2017/2. 166-184. o.

¹¹ Bayley, David – Shearing, Clifford: *The Future of Society*. *Law & Society Review* 1996/3. 585-606. o.

¹² Például Jones, Trevor – Newburn, Tim (): *Private Security and Public Policing*. Clarendon Press, 1998.

Kakalik, James S. – Wildhorn, Sorrel: *The Private Police: Security and Danger*. New York: Crane Russak, 1977.

¹³ Berg, Julie – Shearing, Clifford: *Governing-through-Harm and Public Goods Policing*. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 2018/679 (1). 72-85. o.

ösztönözték, mint Hayek és Friedman. Javasolva, hogy a közjavak biztosítását a hatékonyság és a költségek miatt az állami bürokráciából a magán-szektorba helyezték át.¹⁴

A magánbiztonsági tevékenységet kutatók – Beattie,¹⁵ Zedner,¹⁶ Simon,¹⁷ – azzal érveltek, hogy míg a rendőrség a „*bűnözésen keresztül kormányzott*”, addig a magánbiztonság – a rendőrségtől eltérő szolgáltatások nyújtásával – a veszteségek elkerülése érdekében kormányozza a biztonságot.¹⁸ Mindezekből az következik, hogy a rendőrség létszámától, felszereltségétől függetlenül, a magánbiztonsági szolgáltatások teljesítésére kifejezett egyéni, társadalmi és állami igény is mutatkozik. Ennek pedig az egyik, talán legszembevetőbb példája a nagy tömegeket vonzó és jelentős nemzetközi sajtónyilvánossággal, érdeklődéssel övezett kiemelt sportrendezvények lebonyolítása, amellyel kapcsolatban Brodeur szavaival élve a biztonság ez a pluralizálódása „*felszámolja az egyetlen dolog mítoszát*”.¹⁹ Bures viszont a köz-magán partnerségről szóló tanulmányában mutat rá a magánvállalatok új ártalmakba való bevonásának legnagyobb kihívására, arra, hogy a magánfinanszírozó szervezetek elsősorban profitmaximalizálók, és csak másodsorban biztonságmaximalizálók.²⁰

¹⁴ Hayek, Friedrich August von: *The Road to Serfdom*. London: Routledge, 1944.; Friedman, Milton: *Capitalism and Freedom*. University of Chicago Press, 1962.

¹⁵ Beattie, James M.: *Early Detection: The Bow Street Runners in Late Eighteenth-Century London*. In: c. Emsley, H Shpayer-Makov: *Police Detectives in History, 1750-1950* Farnham, UK: Ashgate, 2006. 15-32. o.

¹⁶ Zedner, Lucia: *Security London*: Routledge Taylor and Francis Group. 2009. DOI-azonosító: <https://doi.org/10.4324/9780203871133>

¹⁷ Simon, Jonathan: *Governing through crime: How the war on crime transformed American democracy and created a culture of fear*. Oxford: Oxford University Press, 2007.

¹⁸ Stenning, Philip C. – Shearing, Clifford D.: *The quiet revolution: The nature, development and general legal implications of private policing in Canada*. *Criminal Law Quarterly* 1980/22. 220-248. o.

¹⁹ Brodeur, Jean Paul: *Foreword*. In: Wood, Jennifer D. – Dupont, Benoît (eds.): *Democracy, Society and the Governance of Security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. xi–x. o.

²⁰ Bures, Oldrich: *Public-private partnerships in the fight against terrorism?* *Crime Law Soc Change* 2013/60. 429-455. o.

Írásomban az UEFA (Union of European Football Associations – Európai Labdarúgó Szövetség) EURO2020 Labdarúgó Európa Bajnokság „*Biztonság*,²¹ *Biztosítás*,²² *Szolgáltatás*”²³ szlogenű magyarországi szervezését mutatom be.²⁴ A szervezés valamennyi elemének megismerése érdekében interjút készítettem Kovács Péterrel, a Magyar Labdarúgó Szövetség (továbbiakban: MLSZ) Biztonsági Igazgatóság szervezőkori igazgató-helyettesével.²⁵ A továbbiakban a vele készített szakmai interjú és az UEFA elvárásoknak megfelelő hivatalos dokumentumokban is megjelenő tervezés szakmai tapasztalatait mutatom be.

A szervezés vállalása

Magyarország miniszterelnöke, az általa 2014. április 17-én aláírt kötelezettségvállalási nyilatkozatban erősítette meg, hogy hazánk kormánya teljeskörűen és korlátozás nélkül ért egyet az UEFA EURO 2020 Tournament Requirements²⁶ anyag hatodik, „*Sector 06 – Safety and Security*” (Biztosí-

²¹ Biztonság: általános értelmezésben olyan intézkedéseket foglal magában, amelyek valamely eseményen nézőként jelen lévő egyének vagy egy tágabb közösség tagjai egészségének és biztonságának a védelmére irányulnak.

²² Biztosítás: általános értelmezésben olyan intézkedéseket foglal magában, amelyek célja a stadionokon és egyéb sportlétesítményeken belül és kívül megvalósuló büntetendő cselekmények és antiszociális magatartás megelőzése, illetve az ilyen cselekményekkel és magatartással szembeni fellépés.

²³ Szolgáltatás: általános értelmezésben olyan intézkedések (szolgáltatások) széles köre, amelyek célja az egyének igényeinek oly módon történő kielégítése, hogy az egyének jól és megbecsülve érezzék magukat, és érezzék azt, hogy szívesen látják őket, valamint hogy aktív résztvevői egy eseménynek; magában foglal továbbá egy sor megelőző intézkedést, például sporttal kapcsolatos közösségi projekteket és szurkolói részvételt.

²⁴ Állandó Bizottság konzultatív látogatása Magyarországon (2018. november 15-16.) Európa Tanács, Strassbourg, 2019. március 29. 29. o.

²⁵ Ezúton köszönöm meg Kovács Péternek a tanulmányom elkészítéséhez nyújtott önzetlen segítségét.

²⁶ UEFA EURO 2020 Tournament Requirements - UEFA EURO 2020 Versenykövetelmények.

tás és Biztonság) fejezetében foglaltakkal. A versenykövetelményeket minimum követelményként elismerve vállaltunk kötelezettséget a hazánk területére vonatkozó integrált biztonsági és védelmi koncepció kidolgozására. Elismertük a szervezéssel kapcsolatosan felmerülő teljes felelősséget, felmentve ezzel bármely harmadik felet annak terhe alól.

A többéves operatív előkészítés során 45 magyarországi UEFA látogatás, 35 svájci workshop, 10 Bizottsági Ülés, több mint 150, külsős partnerrel történő egyeztetés, valamint 15 konferencia és tanulmányút valósult meg. Az UEFA EURO2020 végrehajtására – a 2021. június 12. és július 12. közötti időszakban – Európa négy időzónájának 10 nyelvi környezetében, 31 rendezvénynapon, 11 szervező ország összehangolt tevékenységével 24 futballcsapat 51 mérkőzésének biztonsága megteremtésével került sor.

A kiemelkedő jelentőségű sport- és kulturális esemény – szerte a nagyvilágból – érdeklődők millióit vonzotta a rendezvények helyszíneire, amely különösen összetett biztonsági kihívás elé állította a rendező országokat. Olyan körülményeket kellett biztosítaniuk, melyek között minden résztvevő biztonságban, kiegyensúlyozottan szórakozhatott, és megélhette az európai összetartozás élményét. A mérkőzések és az azokhoz kapcsolódó események kulturált, biztonságos megrendezése pedig csak a szervezésben részt vevő valamennyi szereplő és szakterület összehangolt, professzionális munkavégzésével, partnerségen alapuló, széleskörű nemzetközi együttműködéssel valósulhatott meg (ennek alapjaként jelölve egymás elfogadását, kölcsönös tiszteletét és az együttműködési készséget). A cél tehát egy olyan esemény megszervezése volt, amely megjeleníti, felmutatja az európai értékek sokaságát és sokszínűségét.²⁷

Forrás: https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/EuroExperience/competitions/General/01/95/21/41/1952141_DOWNLOAD.pdf

Letöltés ideje: 2024.01.22.

²⁷ EURO 2020 Budapest SSNS Concept Briefing. UEFA 2020 elvárások hivatalos dokumentum, Budapest rendező város. 4. o.

A tervezéssel kapcsolatos szerepek és felelőségek

A sportrendezvények biztonságának garantálásával kapcsolatos tevékenységet szabályozó hazai jogszabályok a sportszervezetek kötelezettségei közé sorolják a szervezéssel és rendezéssel, a résztvevők személy- és vagyonbiztonságával összefüggő feladatok végrehajtását. Kiemelt hangsúlyt helyezve az előkészítés (megfelelő környezet és feltételek garantálása, azaz biztonság/safety), a szolgáltatások (szurkolók részére nyújtott megfelelő szolgáltatás/service) és a biztosítás (a közrend és a rendezvény szervezője által meghatározott pályarendszabályok érvényre juttatása, a biztosítás/security) hármására. A biztonság nyújtására, amely több szervezet és személy aktív, megfelelően elhatárolt felelőségi körében megvalósuló, együttműködésre épülő, leginkább szervezési (proaktív), mintsem rendezvénybiztosítási (reaktív) feladat.

Az együttműködő szervezetekről

Állami feladatként jelölhető sportrendezvényeken (és az azokhoz köthető helyszíneken) a közrend, közbiztonság fenntartása/helyreállítása. Míg a sportszervezetek szervezőjének kötelességeként a sportrendezvényen résztvevők személyi és vagyonbiztonsága megóvása, a jogsértések megelőzése érdekében szükséges intézkedések megtétele vagy azoknak az illetékes hatóságnál történő kezdeményezése. A közös tevékenység – jogszabályi kötelezés alapján – az alábbi szervezetek együttműködésével valósulhatott meg:²⁸

- A rendőrség a sportrendezvényekkel összefüggésben hatósági és rendészeti feladatokat lát el, illetőleg koordinálja a hatósággal és illetékességgel bíró társ rendészeti szervek munkáját.

²⁸ Érdekességként említem meg, hogy az előkészítés – majd a végrehajtás fázisában is – a koordinációs szervezetek szintjeit a vezetési ponton szakmai, a regionális törzs szintjén szakmapolitikai, míg az operatív törzset politikai szintként jelölték.

- A katasztrófavédelem országos hatáskörében a sportlétesítményekkel kapcsolatosan eljárva bírálja el a különböző szolgáltatók által elkészített tűzvédelmi dokumentációkat (tűzvédelmi szabályzatokat, kiürítési számításokat, kimenekítési és kiürítési terveket, tűzriadó terveket, a cselekvési protokollok felülvizsgálati dokumentációit, a tűzvédelmi oktatási anyagokat). A létesítmények használatát ellenőrzi, a sport- és egyéb rendezvények megtarthatóságát – hozzájárulással – engedélyezi.
- A Sportrendezvényeket Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) a rendőrség által működtetett szakértői testület, amely végrehajtja a sportrendezvények biztonsági kockázat szerinti minősítését.
- Az egészségügyi szolgáltató a résztvevők egészségügyi biztosítását, ellátását, mentését jogszabályi kötelezés alapján ellátó szervezet.
- A sportlétesítmény tulajdonosa és üzemeltetője a rendezvényhez kapcsolódóan felelős a létesítmény jogszabályi előírásoknak megfelelő működésért és üzemeltetéséért. A létesítmény igénybevételét a szervező részére szerződés útján biztosítja.
- Szervező az a sportszervezet, amely a sportrendezvény vonatkozásában a lebonyolításért felelős.
- A Budapesti Közlekedési Központ a budapesti közlekedés szervezésért felelős szervezet, amely összefogja, integrálja és szakmai alapon működteti fővárosunk tömegközlekedését.
- A rendező szerv a szervező által (a sportrendezvény biztonságos lebonyolítása, a helyszíni rend fenntartása, a szervezési feltételek biztosítása a rendezés érdekében) szerződésben megbízott, a személy- és vagyonvédelmi, magánnyomozói tevékenységről szóló törvény hatálya alá tartozó, rendezőket (security steward) és közreműködőket (safety steward) alkalmazó vállalkozás.
 - Rendező (security steward), a hatósági (személy- és vagyonvédelmi) igazolvánnyal rendelkező – jogszabályban és a

sportági szakszövetség belső szabályzatában jelölt képesítési/képzési követelményeknek megfelelő –, a rend, a helyszíni rend fenntartására, a szervezési feltételek biztosítására felkészített, a személy- és vagyonsbiztonság garantálására, szerződésben megbízott személy.

- Közreműködő (safety steward) a sportrendezvényel összefüggő feladatokat önkéntes, munka- vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban ellátó, 18. életévét betöltött közreműködő. Alkalmazásával – feladataival, ruházatával, képzésével – a sportrendezvény biztonságos lebonyolításával kapcsolatos előírásokat, rendelkezéseket az alkalmazó szövetség szabályzatban határozza meg. Feladata – rendezői tevékenységet nem folytatva – a nézőkkel, a sportrendezvény egyéb résztvevőivel való kapcsolattartás (a sportrendezvény helyszínére való bejutással, azon belüli tájékoztatóval kapcsolatos tájékoztatás adása, a rendezvény biztonságos lebonyolításának támogatása, a rendezvény helyén nyújtott szolgáltatások igénybevételeiben való segítségnyújtás). Végszükség esetén joga és kötelessége a személy- és vagyonsbiztonság érdekében fellépni.

A rendezéssel kapcsolatos releváns hazai képességek

A honi sportesemények szervezését és biztonságát számos, az állami szervezetek és szervezők vonatkozásában is egyértelmű felelősségi viszonyokat teremtő jogszabály – alapvetően a sportról szóló 2004. évi I. törvény – fogalmazza meg.

Állami feladatként jelentkezik a sportrendezvények közbiztonságáról való gondoskodás, az azok biztonságos lebonyolításához szükséges elsődleges hozzájárulás. Konkrét sporteseményt érintően pedig a szervező feladata a sportrendezvényen részt vevők személy- és vagyonsbiztonságának

megóvása, a bűnmegelőzés érdekében teendő intézkedések megtétele, az intézkedések illetékes hatóságnál való kezdeményezése.²⁹

A sportrendezvények – különösen a magántulajdonú nyilvános helyeknek minősülő létesítményekben/stadionokban (továbbiakban: stadion) történő – biztosításához a rendőrség előzetes, illetőleg dinamikus kockázátértékelés alapján biztosítja a stadionokon belüli rendőri jelenlétet (alacsony biztosítási profiltól, a rend helyreállítását célzó végrehajtási szint emelésének lehetőségével). A stadionokban szervezett sportrendezvények biztonságáért, a személy- és vagyonvédelmi feladatok elsődleges ellátásáért pedig a szervező által megbízott rendező szerv a felelős.

A szervező által sportlétesítménybe szervezett sportesemény (versenyrendszer) megkezdése előtt az annak biztosítási feladataiban érintett szervezetek (rendőrség, katasztrófavédelem, népegészségügyi államigazgatási szerv) a stadiont ellenőrzik. Annak megfelelése esetén a versenyrendszerben történő igénybeviteléhez hozzájárulnak (a sportlétesítmény ezt követő pályahitelesítését pedig a sportszövetség hajtja végre). Sportlétesítménybe – nézők részvételével megvalósuló – versenyt szervezni kizárólag az említett három hatóság, illetőleg a sportszövetség által kiadott engedélyek alapján lehet.³⁰

Biztonsági kockázat szerinti minősítés

A sportrendezvényeket a Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság három (normál, fokozott és kiemelt) biztonsági fokozatba sorolhatja.³¹ A

²⁹ A szervező felelőssége a résztvevők sportrendezvény helyszínén történő megjelenésétől az onnan való távozásáig tart.

³⁰ A sportrendezvény rendezői feladatainak végrehajtására – kockázátértékelésre alapozott tervezéssel, szöveges és grafikus elemeket is tartalmazó – biztonsági, biztosítási, kimeneti és kiürítési tervet kell készíteni (ezekben rendelkezve a személy- és vagyonbiztonsággal kapcsolatos információkról, végrehajtandó feladatokról), az egyes szervezési fázisok, folyamatok további dinamikus értékelésének és elemzésének rugalmasan változó követelményével.

³¹ 54/2004. (III. 31.) Korm. rendelet a sportrendezvények biztonságáról.

szervező és a rendező által a személy- és vagyonvédelem garantálása érdekében végrehajtandó biztosítási feladatok során kiegészítő biztosítási tevékenységet ellátó rendőrség a nyilvános helyeknek minősülő stadionokban csak szerződéses formában vagy annak indokoltsága – biztonsági kockázata – alapján közfeladatként vesz részt a sportesemények biztosítási feladatainak ellátásában. A rendező, illetve a rendező szerv a rendezvény ideje alatt köteles a rendőrséggel – annak igényei szerint – együttműködni, munkáját a biztonság érdekében elősegíteni, támogatni.

Az intézkedési jogosultságokról

A sportlétesítmények biztonságának megteremtése, az elsődleges intézkedések megtételének kötelezettsége a rendező céget terheli. A rendező törvény erejénél fogva jogosult a bűncselekmény és a szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, a cselekmény folytatását megakadályozni, az elkövetőt elfogni és a birtokában lévő, bűncselekményből származó vagy annak elkövetéséhez használt tárgyat, illetve támadásra alkalmas eszközt elvenni. A rendező az intézkedése során megvalósult cselekményeket egészen a visszatartás jogszabályban meghatározott idejéig köteles kamerákkal dokumentálni, az elfogott személyt a legrövidebb időn belül az illetékes hatóságnak átadni vagy azt az intézkedéséről értesíteni.

A rendező arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazásával a résztvevő biztonságát fenyegető támadást elháríthatja, a védett létesítménybe, területre való jogosulatlan belépést megakadályozhatja, a jogosulatlan bent tartózkodót onnan eltávolíthatja, a rendezvényt zavaró vagy annak biztonságát veszélyeztető személyt a rendezvényről eltávolíthatja.³²

³² A rendezői feladatokat ellátó személy- és vagyonőr – jogszabályi felhatalmazás alapján – jogos védelmi helyzet és végszükség esetén jogosult támadás elhárító eszközök (vegyi eszköz, gumibot, örkutya, löfegyver) alkalmazására.

A közreműködő (steward) munkája során szintén csak jogos védelmi helyzetben és végszükség – a saját vagy a támadással érintett személy védelme – esetén alkalmazhat a támadás elhárításához megfelelő, arányos védelmet biztosító testi erővel fellépést. A steward munkáját a szervező sport-szervezet megbízottja vagy a biztonsági felelős által kijelölt személy irányítja (a feladatok meghatározására alapvetően a vezetési ponton kerül sor, ahol a kiadott releváns utasításokat, történéseket eseménynaplóban rögzítik). A munkavégzéssel kapcsolatos további lényeges körülmény valamennyi steward egyedi beazonosíthatóságának követelménye, a munkavégzés során használt mellényük rendezők által használt mellényektől való egyértelműen elhatárolható különbözősége.

Ugyanitt, a teljesség igénye nélkül kell szólnom a sportrendezvény egészségügyi, tűz- és katasztrófavédelmi biztosításáról³³, melyek végrehajtásában – az állami szereplőkön túl – szintén kiemelt szerepet kapnak a civil szektor szereplői.

A sportrendezvények biztonságát befolyásoló tényezőkről

Az EURO2020 hazai mérkőzései során a rendőrség hatékonyan támogatta a szervezőket. Ugyanakkor a biztonsággal kapcsolatos feladatok elsősorban a szervező és a rendező hatáskörébe tartoztak, míg a rendőri igénybevétel – dinamikus kockázatelemzés alapján változó – formája a valós kockázatoknak megfelelően került meghatározásra.

A sportrendezvények területén az öt százalék feletti alkohol tartalmú szeszesitalt – jogszabályi tilalom alapján – az esemény kezdetét megelőző két órával és az annak befejezését követő egy óráig terjedő időszakban árusítani, kiszolgálni és fogyasztani tilos (míg további önkormányzati rendelkezések korlátozták a rendező stadion környezetében történő alkoholos termékek árusítását).

³³ Az EURO2020 biztosítását szövetségi felkérés alapján a Fire Safety Events Kft. látja/látta el.

Hazánkban a pirotechnikai termékek birtoklását, felhasználását, forgalmazását, a sportrendezvények helyszínén előforduló pirotechnikai tevékenység rendjét kormányrendelet³⁴ szabályozza, amely hat kategóriába sorolja a szurkolók által általában használt pirotechnikai termékek körét (ezek forgalmazása, birtoklása, felhasználása tiltásával).³⁵

Valamennyi sportrendezvény biztosításában kiemelt súllyal van jelen a jegyértékesítés és a jegyellenőrzés biztonságos, minden részletre kiterjedő lebonyolítása:

- normál fokozatú mérkőzésnél a rendező dönt a (névre szóló és nem névre szóló) jegyértékesítés formájáról,
- fokozott biztonságú kockázatú mérkőzéseknél a Bizottság határozza meg a jegyértékesítés módját, míg a
- kiemelt biztonsági kockázatú mérkőzés esetén kötelező elemként van jelen a névre szóló jegyértékesítés (a sporttörvény alapján a beléptetés során a rendezőnek jogában áll a résztvevő személyazonosságát összevetni a jegyen szereplő adatokkal).

Sportrendezvényre beléptetés, távoltartás

A néző a sportrendezvényre (a pályarendszabályokkal összhangban) akkor léptethető be, ha³⁶

³⁴ 173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről.

³⁵ Honi sportlétesítményekben pirotechnikai terméket felhasználni kizárólag pirotechnikus jelenlétében és irányításával, rendőrségi hatósági engedéllyel lehet (az engedély nélküli pirotechnikai tevékenység szabálysértést valósít meg).

³⁶ A sportrendezvények látogatásától való távoltartás intézményének kereteit szabályozza:

- 2004. évi I. törvény a sportról,
- 54/2004. (III. 31.) Korm. rendelet a sportrendezvények biztonságáról,
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről,
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről,
- 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről.

- érvényes belépőjeggyel, bérlettel vagy más belépésre jogosító igazolással rendelkezik,
- nem áll nyilvánvalóan alkohol, kábítószer vagy más bódító hatású szer befolyása alatt,
- nem tart magánál szeszes italt, kábítószert, valamint olyan tárgyat, amely a sportrendezvény megtartását, továbbá mások személyi és vagyonbiztonságát veszélyezteti, vagy amelynek a sportrendezvényre való bevitelét a szervező a belépőjegy vásárlását megelőzően megtiltotta, és erről a belépőjegy vásárlóját megfelelően tájékoztatta,³⁷
- nem tart magánál mások iránti gyűlöletre uszító feliratot, zászlót vagy egyébként jogszabály által tiltott önkényuralmi jelképet,
- nem áll kizárás, a sportrendezvények látogatásától eltiltás büntetés, szabálysértési kitiltás vagy külföldi sportszervezet, hatóság, bíróság hasonló tartalmú döntésének hatálya alatt,
- vállalja, hogy a rendező felszólítására igazolja személyazonosságát,
- tudomásul veszi, hogy a sportrendezvény ideje alatt róla kép- és hangfelvétel készül;
- nem tanúsít a sportrendezvény megtartását, illetve mások személyi és vagyonbiztonságát veszélyeztető vagy rasszista, gyűlöletre uszító, másokban félelmet keltő vagy másokat megbotránkoztató, nem a sportszerű szurkolással összefüggő magatartást.

Ugyanitt szükséges írnom – a rendőrség által vezetett adatokról, a sportról szóló törvényben meghatározott sportrendészeti nyilvántartás hatálya alá tartozó, valamint a külföldi hatóságok és egyéb szervekkel azonos célú – a távoltartás intézményében érintett személyek rendőrhatósági nyilvántartásáról.³⁸

³⁷ Sportrendezvényen résztvevő csomagjának, ruházatának átvizsgálására a rendezvényt biztosító rendező, a rendező szerv alkalmazottja vagy a rendőr jogosult.

³⁸ 1994. év XXXIV. törvény a Rendőrségről.

Kameraképek figyelése, rögzítése

A Rendőrségi törvény (továbbiakban: Rtv.) alapján a rendőrség elektronikus térfigyelő rendszerrel megfigyelheti és rögzítheti a közterületi rendőri intézkedéseket. Míg a stadionon belül működő kamerarendszerek képeinek megfigyelésére a rendőrség képviselője jogosult, addig a fokozott és kiemelt rendezvények esetén a szervező és a rendező kötelezettségében is megjelenik a résztvevők egyedi azonosítását lehetővé tevő, minőségi felvételt biztosító test- és egyéb kamerák telepítése/üzemeltetése, a felvételek rögzítése. A kamerákat a rendőrség által meghatározott számban és helyeken (például a stadionban, a kijelölt parkolóban, a beléptetések helyein³⁹ stb.) kötelesek a résztvevők személy- és vagyonbiztonsága érdekében elhelyezni. A kameraképeket, felvett adatokat a spotrendezvény területén erre a célra létrehozott helyiségben, a vezetési ponton a szervező, a rendező, a rendező szerv képviselője egyidejűleg és folyamatosan figyelemmel kíséri (itt a rendőrség és az Nemzetbiztonsági Szakszolgálat erre kijelölt képviselője is jelen lehet, a kamerák kezeléséhez való hozzáférésük biztosításával).⁴⁰

Útvonal, szállás és edzéshely biztosítása

A hivatalos rendezvényhelyszínek állandó rendőri jelenlét melletti biztosítását, magánbiztonsági szakemberek is segítették. A mérkőzések helyszínénél szolgáló létesítményekhez vezető útvonalakat, a környező nagyobb csomópontokat, a szurkolói zónákat ideiglenesen telepített mobil videó/kamerarendszerek kameraképén keresztül is ellenőrizték.

³⁹ Érdekességként jegyzem meg, hogy mindez kiterjedhet a beléptetésre váró szurkolók által elfoglalt közterületekre is.

⁴⁰ A teljesség igényére törekedve említettem meg a rendező biztonsági szolgálat és a rendőrség által telepített kamerarendszerekkel szemben – a hazai jogszabályok által – támasztott követelményeket, a külső (elsődleges) beléptető pontok megfigyelését, a beléptetőkapuk fix kamerás megfigyelését és a beléptető kapucsoportok hátulról történő megfigyelési igényét. A kameraképek megfelelő felbontásának és látószögének, a rendszer bővítésének követelményét, annak az integrált vezetési pontba történő bekötését.

A csapatok és a hivatalos személyek utaztatására ajánlott útvonalakat dolgoztak ki, míg a rendőri és a társszervek a szervezőkkel együttműködve kivonási útvonalakat és menekítési helyiségeket jelöltek ki.⁴¹

A szurkolói zónák, a szállás- és rendezvényhelyszínek műveleti biztosítását technikai eszközökkel (New Jersey beton terelőelemekkel), demonstratív és élőerős állomány bevonásával erősítették meg.

A csapatok biztonságát – az általuk igénybe vett hivatalos helyszíneken elsősorban magán –, személy- és vagyonvédelmi vállalkozás (Valton-Sec Zrt., a továbbiakban: Valton) igénybevételével garantálták, amely tevékenységet a rendőrség alapvetően a biztosítások külső körzetéből támogatta (a csapatok, a rendező városokon belüli hivatalos programokra utazásuk során rendőri kíséréssel közlekedtek). A biztosításban részt vevő rendőri szervek, a vagyonvédelmi vállalkozás, a szervező és a csapat saját biztonsági delegáltjai közötti kapcsolattartást a – rendőrség hivatásos állományából kiválasztott – „*Team Security Liaison Officerek*” (Csapat Biztonsági Összekötő Tisztek) útján biztosították. Kiválasztásuknál prioritást jelentett az angol vagy az adott csapat nyelve szerinti idegennyelvtudás, a rendőri szakmai tapasztalat és a labdarúgó mérkőzésekhez kapcsolódó biztonsági feladatokban való jártasság.

A sportesemény szellemiségének megfelelő rendfenntartási modell

Az EURO2020 keretében hazánkban megrendezésre kerülő labdarúgó-mérkőzések biztonsági kockázatára tekintettel a biztosítási feladatok a stadion belső és külső környezetére egyaránt kiterjedtek, amelyek különböző vezetési szintű elemek működtetését indokolták. A személyvédelmi erők, a nemzetközi rendőri együttműködési központ és a rendvédelmi szervek tevékenységét a Nemzeti Irányítási Központ fogta össze (míg az alárendeltségében a főváros területén és a határrendészeti feladatok irányítására ve-

⁴¹ 160/1996. (XI. 5.) Kormányrendelet a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről.

zetési pontok működtek). A nemzeti szinten működő Műveleti Törzs (a továbbiakban: Törzs) felépítésében – a feladat végrehajtásának jelentőségére tekintettel – a civil biztonsági szolgálat tevékenysége az állami rendészeti erőkkel egy szinten került megjelölésre.

A rendőri erők alkalmazását négy szintre osztották be. Első szintre delegálták a támogatási, segítségnyújtási, informálási és információszerzési feladatokat (bűnügyi állomány, párbeszéd rendőrök, közlekedésrendészeti/zárási feladatok, szurkolók figyelemmel kísérése, tájékoztatása, a Törzs tevékenységének segítése). A második szinthez a megelőzési egyes csoport elemei tartoztak, értve ez alatt a látható közrendvédelmi erők (4-5 fős járőr csoportok) alkalmazását, frekvenciált helyszínek ellenőrzését (metrómegálló, zárási, beléptetési pontok, gyülekezési pontok, rendezvényhelyszínek stb.), megerősítését és a terrorhellyzettel kapcsolatos megelőző tevékenység ellátását. A harmadik szint az úgynevezett megelőzés kettes tevékenység a nagyobb létszámú, csapaterőbe szervezett rendőri egységek (bevetési csoport, szakasz, század) alkalmazását jelentette, míg a négyes szint magát a tényleges beavatkozást jelölte (gyors reagálású, kiképzett, speciális rendőri egységek, konkrét szurkolói rendbontás, jogellenes, erőszakos cselekmények esetén).

A szurkolói mozgás biztosítása – a részt vevő nemzetközi válogatottak és azok egymáshoz való viszonya függvényében – a hazai és nemzetközi tapasztalatok figyelembevételével és a megfelelő rendőri erő bevonásával, dinamikus kockázatelemzés útján valósult meg az országhatár átlépésétől a kilépésig terjedő időszakban (országon belüli mozgás, szálláshely biztosítása, szurkolói zóna, szurkolói vonulás, rendezvényhelyszín).

A biztosítás módszereiről

Az EURO2020 rendezvény biztosítása során alkalmazott biztosítási módszerek alapját az alacsony és a magas profilú biztosítási tevékenység képezte. Az alacsony profilú biztosítás során szükséges mértékű látható (egyenruhás) rendőri erő alkalmazásának célja a szurkolók segítése, a velük történő együttműködés, a kommunikáció és a tájékoztatás (párbeszéd

rendőrök alkalmazása) volt, míg a beavatkozó (csapaterő) egység a szurkolók által nem látható módon, a rendezvény környezetében került elhelyezésre. Magas profilú biztosítás esetében folyamatos és nagy létszámú rendőri erő alkalmazásával a speciális felkészültségű/felszereltségű gyors reagálású rendőri egységek bevetésére került sor a szükséges/arányos kényserítő erő, eszközök fokozat szerinti alkalmazásával.

Az EURO2020 integrált irányításával összhangban a Puskás Ferenc Stadionban információ-vezérelt, dinamikus döntéshozatali struktúrán alapuló közös, integrált – feladatát a biztonsági koncepció által ellátó – vezetési pont került kialakításra. Az irányításban részt vevő delegáltak (esemény-szervező, biztonsági vezető, rendőrség, biztosításvezető – civil biztonsági szolgálat), katasztrófavédelem, egészségügyi szolgáltató, létesítményüzemeltetés, kommunikációért felelős szakember, mérkőző csapatok által delegált egy-egy biztonsági tisztviselő) munkacsoportban dolgoztak. A szervezetrendszer működését a szervező képviselője egy személyben irányította.

A lebonyolítás során fokozott figyelmet kellett fordítani a rendezvényekre érkező, jeggyel nem rendelkező látogatók elhelyezésére és kiszolgálására, az ingyenesen látogatható „*Fan Zone*”-ok (szurkolói zónák) és a „*Public Viewing Areas*” (nyilvános nézőterek) biztonságának megteremtésére. Azok sajátosságaira⁴² tekintettel, azt külön helyszínként integrálva a teljes biztonsági koncepcióba. A zóna közterületi, de a stadionhoz hasonló rendezvényhalmaznak minősülő helyszínén a rendezői feladatokat – a rendőrséggel szorosan együttműködve – a vagyonvédelmi vállalkozás, míg annak közvetlen környezete rendfenntartását a rendőrség látta el. Ezeket a helyszíneken a biztonsági szolgálat által kamerák, beléptetőkapuk és mobil vezetési pont kerültek felállításra.

⁴² Az előre pontosan meg nem határozható látogatószám/tömegsűrűség figyelemmel kísérésére, a ki- és beléptetés kontrollálására, a katasztrófavédelmi-mentési-kiürítési szabályozók betartására stb.

Mindezek alapján – a vezetési és döntési szintek struktúrájában – elengedhetetlen volt a megfelelő feladat- és döntéshozatali hatáskörök megosztása, a kommunikációs folyamatok egyértelmű meghatározása. A sportrendezvényvel összefüggésben a feladatkörök az alábbi képet mutatták:

- az önkéntes (volunteer) – UEFA iránymutatás szerinti – feladatkörébe a parkoltatás, a vendégfogadás (welcoming), a jegyellenőrzés támogatása és a belső tájékoztatás;
- a közreműködő (safety steward) feladatkörébe a jegyellenőrzés, a beléptetés, a belső tájékoztatás, a nézők magatartásának ellenőrzése, a menekítés, az egészségügyi ellátás és a rendezők munkájának támogatása;
- a rendező (security steward) feladatkörébe a jegy ellenőrzése, a jegy kezelése, a ruházat- és csomagátvizsgálás, az önkétesek és közreműködők támogatása, szükség esetén intézkedés és támadáselhárító eszközök alkalmazása a vagyonvédelmi törvény alapján, az elsődleges intézkedés megtétele, a kimenekítés és kiürítés, az egészségügyi ellátás támogatása;
- a rendőrség hatáskörébe pedig alapesetben a rendezői intézkedés/tevékenység támogatása, az intézkedés alá vont személyekkel szembeni rendőri intézkedés foganatosítása tartozott.

Az EURO2020 gyakorlati végrehajtása során a biztosításban érintett szervezetek és személyek részére meghatározott kommunikációs stratégia elemei a fokozatosság sorrendjében a tájékoztatás (a tömeg preventív irányítása), a kommunikáció (az egyes személyek és csoportok részére információk átadása), a felszólítás (a szabálysértő személyek és csoportok figyelmeztetése magatartásuk következményeire) és a figyelmeztetés (a megkezdett intézkedés jogszerű és szabályos végrehajtásának verbális támogatása) voltak.

Itt szükséges írnom a szervezési és biztonsági kommunikációs intézkedési terv elkészítéséről, a kríziskommunikációra történő felkészülésről, az

egyres kommunikációs alapelvek lefektetéséről. Alapvetésként jelölve a lehető leggyorsabb hivatalos és ellenőrzött közlések, kommunikációs protokollok (kódok) és az egy hang (egységes üzenetek megosztása több csatornán) elvét.

Az EURO2020 magánbiztonsági szolgáltatójának tevékenységéről

A Valton, mint az MLSZ által a sportrendezvényvel kapcsolatos rendészeti tevékenységgel megbízott, specifikus sportrendezői jogosultságokkal rendelkező vagyonvédelmi vállalkozás, 2008 óta látja el az MLSZ szervezésében megvalósuló felnőtt- és korosztályos válogatott labdarúgó mérkőzések és számos nagy tömeget vonzó esemény biztosítási feladatait.

A hatékony szervezetirányítás érdekében a megrendelő részéről ez esetben is célszerű volt a rendezvényvel összefüggésben felmerülő alábbi feladatokat az egységes irányítási rendet biztosító szolgáltatóval végrehajtani:

- biztonsági tervezés, kockázatelemzés;
- biztonsági lebonyolítás;
- steward szolgáltatás;
- hostess szolgáltatás;
- személygépkocsik bérbeadása;
- biztonsági sofőrszolgálat, sofőr személyzet kölcsönzése;
- ultra rövid hullámú rendszerek bérbeadása;
- biztonsági eszközök (fémkeresőkapuk, röntgengépek stb.) kölcsönzése, telepítése.

A biztonsági szolgálat szervezeti felépítése

A Valton szervezeti struktúrája⁴³ alapvetően úgy lett kialakítva, hogy a rendezvények biztosítása jól meghatározott hatásköri és felelősségi viszonyok mentén, centralizáltan és hatékonyan működjön. Szervezeti felépítése a belső működési mechanizmusokon túl egyben irányítási, vezetési- és kommunikációs útvonalat is jelent a szolgálati útvonalak következetes betartásával, a vezető és a beosztott állomány közötti alábbi feladat- és hatáskörmegosztással:

- Az általános biztosításvezető (főrendező) vezet és irányít, a szervezet élén egyszemélyben felel a teljes rendezvény biztonságáért, és a biztonsági céget képviselve vesz részt az operatív irányítás munkájában. A szervezet az általános biztosításvezetőn keresztül kommunikál a szervezéssel.
- A helyi biztosításvezetők – a biztosításvezető (főrendező) közvetlen irányítása alatt – területi alapon meghatározott irányítási feladatokat ellátva az egyes részterületek (például a stadion, a szálloda stb.) biztosításért felelnek.
- A biztonsági koordinátorok – az egyes részterületek biztosításvezetői alá rendelve –, különböző specifikus feladatok tekintetében szintén irányítási feladatot látnak el (például VIP, öltözők, vendégkapu).
- A csoportvezetők alá közvetlenül beosztott állomány feladata a végrehajtás. Ők a rendezők, a stewardok, illetve az önkéntesek.
- A logisztikai terület funkciója a támogatás, a biztonsági szolgáltató személyi és technikai igényeinek logisztikai kiszolgálása, a szállítási feladatok és a járműpark rendelkezésre állásának biztosítása.

⁴³ Az EURO2020 mérkőzéseihez köthető időszakban a személy- és vagyonvédelmi szolgáltató egyidejű létszámát 1800 főre tervezve annak 65%-ában rendezővel és 35%-ban közreműködővel valósították meg.

- A technikai támogatás feladata a biztosításban alkalmazott kommunikációs rendszer, beléptetőkapuk, kordonok és egyéb technikai eszközök telepítése, üzemeltetése.
- A projektasszisztens pedig az a személy, aki – a biztosításvezetők munkáját segítve, a végrehajtó állomány tevékenységét adminisztrálva – támogatja a biztosításban részt vevők tevékenységét.

Az EURO2020 rendezvényekkel kapcsolatos célzott felkészítések

Az UEFA a labdarúgó pályák biztonságának fejlesztése, továbbá az egyes nemzeti szövetségek EURO2020 felkészülésének támogatása, valamint az Európa Tanács Nézőtéri Erőszak Elleni Állandó Bizottság 2011/1. számú ajánlása alapján úgy döntött, hogy a sportrendezvényeken biztosítási feladatokat ellátó szakemberek munkáját – a szurkolók kiszolgálási színvonalának emelését szolgáló – központi és nemzeti képzési programok indításával támogatja. Egyértelművé tette annak tényét, hogy az EURO2020 biztosítása, illetve az azzal összefüggő feladatok végrehajtása minden résztvevő számára célirányos, egymásra épülő felkészülést tesz szükségessé. Itt kell azonban elkülönítenem a biztosításban érintett állami és nem állami szereplők felkészítését, amelyek közül – tanulmányom terjedelmi korlátaira tekintettel – a nem állami szereplők felkészítésének bemutatására kívánok nagyobb hangsúlyt helyezni. Ugyanakkor mégis lényegesnek érzem megemlíteni a Magyar Labdarúgás Stratégiája 2010-2020 dokumentumban megfogalmazott rendezői (security steward) és közreműködői (safety steward) képzési rendszert, a személy- és vagyonőri képesítések megszerzését biztosító akkori OKJ-s képzést, illetőleg a sportszövetség által támasztott képzettségi követelményeket.

Az EURO2020 eseményei biztosítására történő felkészítés speciális képzést, az egyes feladatkörökhöz kapcsolódó ismeretek elsajátítását irányozta elő, kiemelten fontos kérdésként kezelve az állomány kiválasztását és képzését. A rendezvény megkezdése előtt hat hónappal kerültek kiválasztásra a rendezők és közreműködők vezetői, akik felkészítése az elvégzendő feladataik függvényében történt. Valamennyi csoport felkészítése

(biztosításvezetők, biztonsági koordinátorok, rendezők, stewardok, önkéntesek) eltérő mélységű és más tudásanyag átadásával járt, ami – az egységes elvárások és elvek okán közös szervezés és irányítás alatt –, a lehető legtöbb szereplő (MLSZ, UEFA, biztonsági szolgálat, katasztrófavédelem, egészségügyi szolgáltató) bevonásával valósult meg. Megjegyezve azt is, hogy a többlépcsős felkészülés folyamata során a biztosításban minden szereplőre érvényes (Basic⁴⁴, Mid⁴⁵ és Pro⁴⁶ szintű) biztonsági kézikönyv készült.

A személy- és vagyonvédelmi feladatokról

A továbbiakban, az EURO2020-szal kapcsolatos személy- és vagyonvédelmi tevékenység végrehajtását annak komplexitásában, a rendezvényhelyszínekre történő beléptetéssel kapcsolatos területi, felelősségi és időbeni szempontok alapján elemzem.

A sportlétesítmény tágabb peremén húzódik az úgynevezett „*traffic perimeter*”, az a legkülső zóna, amelynek határán történnek meg a közlekedési zárások, a behajtásra jogosult gépjárművek átvizsgálása/ellenőrzése és beléptetése. A zónahatáron történő beléptetést, a belépési jogosultságok ellenőrzését a rendezők és/vagy közreműködők hajtják végre. A rendőrség biztosítja a közlekedési zárásokat, és jelenlétével támogatja a jogosultsággal rendelkező gépjárművek beléptetését, átvizsgálását. A „*traffic perimeter*” zónába – ahol rendezői, rendőri támogatással az önkéntesek és közreműködők általi „*welcoming-jegvirányítás*”, a biztonsági átvizsgálás és a jegykezelés előzetes támogatása zajlik – a mérkőzés előtt tizenkét órával kezdődően már csak gyalogosok, illetőleg a jogosultsággal rendelkező gépjárművek juthatnak be.

A stadion nagyjából 150-200 méteres környezetét határoló, a biztonsági intézkedés súlyponti elemeinek otthont adó külső zóna, az úgynevezett

⁴⁴ Basic: tömör, lényegi összefoglalás, elsősorban a végrehajtó állomány részére.

⁴⁵ Mid: általános összefoglaló szint a középvezetők, területi vezetők részére.

⁴⁶ Pro: teljes szint a szervezők és biztonsági menedzserek részére.

„*outer perimeter*”. A Puskás Ferenc Stadion környezetében mindez nagyjából 160 ezer m² területet jelentett, az annak zónahatárán – 240 darab fémdetektoros kapu, 300 darab kézi fémdetektor, 60 darab röntgengép használatával – megvalósuló biztonsági átvizsgálásokkal, előzetes jegy- és akkreditációs ellenőrzésekkel. Az ide érkező látogatókkal kapcsolatos feladatok megvalósítása alapvetően a jegy/akkreditáció alapján a megfelelő beléptetési pont/kapucsoport irányába történő terelést, a jegyek előzetes ellenőrzését és annak külső határán végrehajtott biztonsági átvizsgálást foglalta magában. Biztosítva ezzel a sportesemény belső helyszínére, az úgynevezett „*inner perimeter*”-be, a stadion belő területére érkező látogatók megfelelő szintű biztonsági átvizsgálását.

A már említett „*outer perimeter*” területén telepített, összesen 33 beléptető modul (60-120 fő/perc beléptetési képességű) felépítése a tervezett átteresztési kapacitások számítása alapján valósult meg, ami modulonként 14 darab csőkordonból, 1 darab 3x9 méteres sátorból, 4-4 darab fémdetektoros kapuból és csomagátvizsgáló asztalból, 1 darab csomagátvizsgáló röntgenből, valamint 1 darab akadálymentesített fémdetektoros kapuból állt.⁴⁷

Az átvizsgálás, a beléptetés végrehajtása a biztonsági szolgálat és az őket támogató önkéntesek alábbi elvek alapján megvalósuló feladata:

- az önkéntesé (volunteer) a terelés, az informálás és a csomagmegőrző üzemeltetése,
- a rendezőé (security steward) a ruházat- és a csomagátvizsgálás és a csomagmegőrző üzemeltetése,
- a közreműködőé (safety steward) a welcoming és az előzetes jegyellenőrzés, míg
- a rendőrségé a passzív jelenlét és a háttértámogatás volt.

⁴⁷ Érdekességként jegyzem meg, hogy bár az adott mérkőzés megkezdése előtt két órával már a teljes technikai háttér és élőerős személyzet rendelkezésre állt, a vendégek általában csak az utolsó egy órában, negyvenöt percben érkeztek meg a helyszínre.

Az átvizsgálás folyamata

A beléptetési ponthoz érkező vendégeket a lehetséges torlódások, hosszú sorok megakadályozásával az önkéntesek és a stewardok irányították a megfelelő bejáratokhoz, ahol a jegyek előzetes, vizuális ellenőrzése történt meg (az értékmegőrző konténerek az „*outer perimeter*” határán kívül voltak elhelyezve). Az átvizsgáláshoz vezető beléptetőfolyosók – ahol az átvizsgálási pontok irányában a stewardok biztosították a látogatók folyamatos haladását és elosztását – mobil kordonelemekkel kerültek kialakításra. A folyosók mobil kialakításának köszönhetően azok rugalmasan alakíthatók, illetőleg a távozás megkönnyítésére könnyen elbonthatók voltak. A mozgáskorlátozott vendégek számára pedig az egyes modulokon belül akadálymentesített folyosó állt rendelkezésre.

A jegyek előzetes ellenőrzését még az átvizsgáló kapuk előtt stewardok végezték mobil kézi eszközök segítségével, míg a jegyek érvényesítését az „*inner perimeter*” bejáratánál telepített forgókapus beléptetőponton végezték. Az előzetes ellenőrzés célja az érvénytelen jegyek kiszűrése, az érintett személyek problémás jegyeket kezelő ponthoz irányítása volt.

Az „*outer perimeter*” területére a belépés a fémdetektoros kapukon keresztül történt, a már ismertetett technikai eszközök, magyar jogszabályi követelmények szerinti képzettséggel rendelkező személyek általi, megfelelő módú alkalmazásával (ennek személyzetét a biztonsági szolgálat rendezői adták a rendőrség tűzszerészeinek támogatásával). Az átvizsgálást a rendezők végezték, míg az önkéntesek és a közreműködő stewardok által, rendezői támogatással zajlott a jegy- és akkreditációs ellenőrzés, valamint az „*outer perimeter*” területén belüli jegyirányítás, információnyújtás. A rendőrség pedig már a mérkőzések megkezdése előtti hat órával történő rendelkezésre állásával támogatta a folyamatot.

Az „*inner perimer*” elnevezésű belső zóna a stadion falain belüli 60 ezer m²-es területet jelölte (lelátók, szektorok, öltözők, VIP területek), melynek külső határán – rendőri támogatással a rendezők és közreműködők által – valósult meg a jegyek ellenőrzése és az akkreditációs zónákba történő beléptetés. A mérkőzés megkezdése előtt már négy órával rendelkezésre álló

belső területen látható rendőri jelenlét nem volt, annak bevonására csak indokolt esetben került sor.

Szálláshelyek, edzéshelyszínek biztosítása

A részt vevő csapatok számára kijelölt szálláshelyek és edzéshelyszínek biztonsági és biztosítási elgondolását, illetőleg annak koncepcióját a hazai jogszabályok és az UEFA elvárásai alapján, a már említett biztonsági szintek figyelembevételével kellett megtervezni és végrehajtani. Az EURO2020 teljes lebonyolítását jellemző normál biztosítási szint során a szálláshelyek és edzéshelyszínek biztosítása – a csapatok érkezésétől a távozásig – a vagyonvédelmi cég technikai eszközökkel és rezsimszabályokkal támogatott élőerős őrzési felelősségi körét képezte (teljes felelősséget vállalva, konkrét fenyegetés esetén a védelmi szint rendőrség általi emelésének lehetőségével). Az adott helyszínek biztosítására felkért vagyonvédelmi cég, a szállás- vagy edzéshelyszín sajátosságaitól függő létszámmal, az állami rendészeti szervekkel együttműködve látta el tevékenységét (úgy mint például a terület rendőrség általi tűzszerész vizsgálatot követő „sterilen” tartását, a belépési jogosultságok/akkreditációk ellenőrzését, a szálláshelyek és edzéshelyszínek megfelelő módú és mértékű biztosítását).

Az EURO2020 a világjárvány tükrében

A rendezvény soha nem látott széleskörű és sokoldalú biztosítási gyakorlat mentén zajlott. Hazánk az UEFA-val folytatott egyeztetések alapján úgy határozott, hogy az EURO2020 mérkőzései során a Puskás Ferenc Stadion teljes kapacitással működhet, amire a Covid19 világjárvány magyarországi átoltottsági adatai és a járvány gyorsan csökkenő számadatai adtak lehetőséget.

A hazánkba látogató szurkolók a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően csak PCR teszt⁴⁸ vagy elismert oltási igazolvány felmutatásával vehettek részt a rendezvényeken. Budapesten három átvételi pont működött, amelyek zökkenőmentesen biztosították a jogosultságok ellenőrzését, segítve a beléptetés eseménymentességét. A járványügyi intézkedések folyamatos nyomon követése során minden, a nézők részvételével kapcsolatos elképzelés – a biztosítás koncepciója, a rendezői igénybevétel terve – a rendezvénnyel kapcsolatos átfogó biztonság megteremtésében érintett valamennyi szereplő bevonásával megvalósult.

Befejezés

Az EURO2020 kiemelt sportrendezvény szervezéséről és lebonyolításáról is sokan és sokféle módon írtak és nyilatkoztak az elmúlt időszakban. Elemezték a szervezés és a lebonyolítás pozitív és negatív tapasztalatait, és arra is rámutattak, hogy a rendezvények nem zajlottak eseménymentesen. Szinte valamennyi hazai mérkőzésen súlyos szurkolói rendbontásokra került sor. A nézők több pirotechnikai eszközt működtettek, és a játéktérre is többen bejutottak, a magyar szurkolók pedig súlyos, rasszista incidenseket vittek véghez. A mérkőzéseket követően az UEFA szigorú, zárt kapus büntetéseket szabott ki (az elkövetők azonosítása érdekében a szervező és a hatóságok között szoros együttműködés valósult meg).⁴⁹

Ahogy pedig azt a tanulmányom bevezetőjében is említettem, napjaink prioritásává vált annak megalapozott, felelős megválasztása, hogy a rendőrség mely feladataira összpontosítja erőit, és melyeket engedhet át a civil, komplementer rendészeti szereplőknek (értsd: a magánbiztonsági

⁴⁸ PCR-teszt - Mit érdemes tudnunk róla?

Forrás: https://www.webbeteg.hu/cikkek/fertozo_betegseg/27473/pcr-teszt
Letöltés ideje: 2024.01.22.

⁴⁹ EB2020: keményen megbüntette a magyar válogatottat az UEFA.

Forrás: <https://nb1.hu/hazai-labdarugas/eb2020-kemenyen-megbuntette-a-magyar-valogatottat-az-uefa>

Letöltés ideje: 2024.01.22.

szolgáltatóknak, az önkormányzati rendészeti szervezeteknek vagy a polgárőrségnek), és mely területeken erősíti együttműködését velük, így biztosítva az állami feladatok racionalizálását, a – nemzetgazdasági szempontból is kiemelt jelentőséggel bíró – hatékonyabb és költségtakarékosabb szervezeti működést. Ennek pedig egyik meghatározó jelentőségű alapeleme, hogy a közös biztonságunk megteremtésének valamennyi szereplőjéről és azok tevékenységéről objektív kép álljon rendelkezésünkre. Ezáltal a rendészeti tevékenység sokak által kevésbé ismert magánbiztonsági aspektusai is a tudományos vizsgálatok fókuszába kerülhessenek.

A magánbiztonság meglévő hazai, viszonylag csekélynek mondható irodalmát vizsgálva azt láthatjuk, hogy egy meglehetősen vitatott és tudományos alapossággal csak kevésbé kimunkált jogterületről van szó. Vitatott azért, mert a magánbiztonság helye, szerepe és jelentősége kapcsán számos kérdőjel mutatkozik, hiszen viszonylag fiatal területről van szó, amely a rendszerváltozás óta épült ki hazánkban. Talán emiatt sincsenek még kidolgozva a pontos, precíz elméleti alapok. Ezen hiátus – legalább részbeni – pótlása, a biztonság megteremtésében és fenntartásában érintett állami és nem állami szervek eredményesebb és költséghatékonyabb jövőbeni működésének érdekében tartom fontosnak a tevékenység jelenkori állapotanalízisét, az állami és magánbiztonsági szemléletű működés feltérképezését, vizsgálatát és bemutatását, illetőleg tudományos igényességű következtetések és javaslatok megtételét. Ezen célokat szolgáló írásom és az ezzel összefüggő PhD-kutatásom tudományos eredményei pedig – azok relevanciájára tekintettel – várhatóan hatással lehetnek majd mind az állami, mind a civil szféra jövőbeni működésére.

Jelen tanulmányomban egy hazai vonatkozású nemzetközi sportesemény biztonságának megteremtését vizsgáltam egy új és rendkívül izgalmas szemüvegen keresztül, reményeim szerint érdekes és izgalmas impulzusokat adva a téma iránt érdeklődő jövőbeni kutatók számára. Balla Zoltánnal egyetértve, a változtatás és jobbítás tudományos igényét hangsúlyozva *„törekvéseim csak arra korlátozódhatnak, hogy az általam ellentmondásosnak tartott kérdések közül itt és most felvessek néhányat és e szembesítés eredményeként a tárgykör jogalkotási, elméleti problémáinak*

*rögzítésével további kutatásra és megoldási alternatívák kidolgozására – kellő szakmai alázattal – serkentsem azokat, akik nyitottak az alakulóban lévő rendészettudomány fejlesztésére”.*⁵⁰

Felhasznált irodalom

Állandó Bizottság konzultatív látogatása Magyarországon (2018. november 15-16.) Európa Tanács, Strassbourg, 2019. március 29. 29. o.

Balla Zoltán (2020): Ockham borotvája és a rendészet. Magyar Rendészet, 2020/3. 15–26. o. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.1>

Bayley, David – Shearing, Clifford (1996): The Future of Society. Law & Society Review 30(3), 585-606. o.

Beattie, James M. (2006): Early Detection: The Bow Street Runners in Late Eighteenth-Century London. In Police Detectives in History, 1750-1950, eds. C Emsley, H Shpayer-Makov, 15-32. o. Farnham, UK: Ashgate

Berg, Julie – Shearing, Clifford (2018): Governing-through-Harm and Public Goods Policing. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science 679(1), 72-85. o.

Brodeur, Jean Paul (2006): Foreword. In Wood, Jennifer D. – Dupont, Benoît (eds.): Democracy, Society and the Governance of Security. Cambridge: Cambridge University Press, xi–x. o.

Bures, Oldrich (2013): Public-private partnerships in the fight against terrorism? Crime Law Soc Change. 60, 429-455. o.

EURO 2020 Budapest SSNS Concept Briefing, UEFA 2020 elvárások hivatalos dokumentum, Budapest rendező város. 4. o.

Froestad, Jan – Shearing, Clifford – Merwe, Martyn Van der (2015): Criminology: Re-Imagining Security and Risk. Security: Dialogue across Disciplines; Bourbeau, Peter (eds.), Cambridge: Cambridge University Press, 177-195. o.

⁵⁰ Balla Zoltán: Ockham borotvája és a rendészet. Magyar Rendészet 2020/3. szám. 15-26. o.

DOI-azonosító: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.1>

Hayek, Friedrich August von (1944): *The Road to Serfdom*. London: Routledge; Friedman, Milton (1962): *Capitalism and Freedom*. University of Chicago Press.

Holley, Cameron – Mutongwizo, Tariro – Shearing, Clifford (2019): *Conceptualizing Policing and Security: New Harmscapes, the Anthropocene, and Technology*, *Annual Review of Criminology* (3), 6. o. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-011419-041330>

Jones, Trevor – Newburn, Tim (1998): *Private Security and Public Policing*. Clarendon Press.

Kakalik, James S. – Wildhorn, Sorrel (1977): *The Private Police: Security and Danger*. New York: Crane Russak.

Loader, Ian – Walker, Neil (2007): *Civilizing security*. Cambridge: Cambridge University Press

Loader, Ian – White, Adam (2017): *How can we better align private security with the public interest? Towards a civilizing model of regulation*. *Regulation & Governance* 11(2), 166-184. o.

Maitland, Frederic William (1885): *Justice and Police*. London: Macmillan

Parker, Christine – Braithwaite, John (2003): *Regulation*. In Cane, Peter – Tushnet, Mark (eds.): *The Oxford Handbook for Legal Studies*, 119-145. Oxford: Oxford University Press; Paton, Douglas – Johnston, David (2017): *Disaster Resilience: An Integrated Approach*. Springfield: Charles C. Thomas Publisher Ltd.

Radzinowicz, Leon (1957): *A History of English Criminal Law and its Administration from 1750(3) The Emergence of Penal Policy*. London: Stevens & Sons

¹Simon, Jonathan, (2007): *Governing through crime: How the war on crime transformed American democracy and created a culture of fear*. Oxford: Oxford University Press.

Stenning, Philip C. – Shearing, Clifford D. (1980): *The quiet revolution: The nature, development and general legal implications of private policing in Canada*. *Criminal Law Quarterly* 22. 220-248. o.

Stevenson, Angus (eds.): Oxford Dictionary of English, security management, Oxford University Press (2015).

Thumala, Angelica – Goold, Benjamin – Loader, Ian (2011): A tainted trade? Moral ambivalence and legitimation work in the private security industry. *The British Journal of Sociology* 62(2), 283-303. o.

Valverde, Marianna (2010): Questions of Security: A Framework for Research. *Theoretical Criminology* 15(1), 3-22. o.

Zedner, Lucia (2009): *Security* London: Routledge Taylor and Francis Group. <https://doi.org/10.4324/9780203871133>

Interneten elérhető hivatkozások

PCR-teszt - Mit érdemes tudnunk róla? Forrás: https://www.webbeteg.hu/cikkek/fertozo_betegseg/27473/pcr-teszt Letöltés ideje: 2024. 01. 22.

UEFA EURO 2020 Tournament Requirements - UEFA EURO 2020 Versenykövetelmények Forrás: https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/EuroExperience/competitions/General/01/95/21/41/1952141_DOWNLOAD.pdf Letöltés ideje: 2024. 01. 22.

EB2020: keményen megbüntette a magyar válogatottat az UEFA. Forrás: <https://nb1.hu/hazai-labdarugas/eb2020-kemenyen-megbuntette-a-magyar-valogatottat-az-uefa> Letöltés ideje: 2024. 01. 22.

Felhasznált jogszabályok

1994. év XXXIV. törvény a Rendőrségről

160/1996. (XI. 5.) Kormányrendelet a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről

2004. évi I. törvény, a sportról

54/2004. (III.31.) Korm. rendelet a sportrendezvények biztonságáról

173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről